

Středověk a novověk

Middle Ages and Modern Times

Bernartice (k. ú. Horní Heřmanice u Bernartic, okr. Jeseník)

Lesní pozemek, parc. č. 217/1.

Vrcholný středověk. Depot. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum Jesenicka, p. o., inv. č. A4118; A4119; A4121.

Lokalizace: WGS-84: 50.3856917N, 17.1291661E

Při průzkumu vývrátů v lese východně od obce Bernartice (východní cíp k. ú. Horní Heřmanice u Bernartic) byl náhodně objeven depot militarií z vrcholného středověku. Jednalo se o hrot kopí listového tvaru se značkou ve formě paprsků uvnitř kruhu, dále o mohutný trnovitý bodec a záštitný trn tesáku (obr. 1). Vše můžeme datovat do období vrcholného středověku.

Literatura

Neuveдено.

Summary

During the examination of tree uprootings in the forest east of the village of Bernartice (Horní Heřmanice u Bernartic cadastral area, Jeseník District), a hoard of military artefacts from the High Middle Ages was discovered (Fig. 1).

Milan Rychlý

Bílá Lhota (okr. Olomouc)

Řimice; „U Loštické cesty“.

Středověk. Místo sběru. Průzkum detektorem kovů. Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Lokalizace: WGS-84: 49.7230469N, 16.9788586E

Vlastivědné muzeum v Olomouci získalo v roce 2023 zlomek nákončí opasku, které bylo nalezeno pomocí detektoru kovů na katastrálním území Řimic. Artefakt pochází z trati „U Loštické

cesty“ ležící asi 400 m severozápadně od návsi v Řimicích a zároveň jižně od areálu bývalého zemědělského družstva. Zdejší terén je tvořen nevysokým návrším o nadmořské výšce 257 m a lokalitu podél západního a severního okraje obtéká bezejmenná vodoteč. Nalezené nákončí bylo vyrobeno ze slitiny barevných kovů, ale nedochovalo se v úplnosti. Přesto lze předpokládat, že původně mělo protáhlý lichoběžníkovitý tvar a z jedné strany bylo ukončené tzv. rybím ocasem s vývalkem na středním konci. Na svrchní straně se nachází rytá výzdoba, spodní strana je plochá. Maximální měřitelné rozměry činí: délka 33 mm, šířka dosahuje 12–22 mm, tloušťka je 1–2 mm (obr. 2). Podle dosavadní literatury se u nás tento typ opaskových nákončí vyskytuje zejména v průběhu 14. století (srov. Musil 2016, 6–7, obr. 2, 4; 2020, 166–168, obr. 91–92).

Poloha „U Loštické cesty“ je zapsána ve Státním archeologickém seznamu ČR pod číslem 14-43-25/5 s tím, že se v této trati rozkládá sídliště z období vrcholného středověku. Dosud získané spektrum nálezů reprezentuje keramika, hrot šípů a kování (Faltýnek, Hlubek 2020, 44). Obrátíme-li pozornost k písemným pramenům, Řimice jsou poprvé nepřímo uvedeny roku 1281, kdy je zmiňován jistý Oneš z Řimic. Ve 14. století byl v Řimicích výslovně uveden dvůr a rovněž i tvrz (např. Pinkava 1903, 259–260; Faltýnek, Hlubek 2021, 29–31, 42–43). Cílem dalších výzkumů by měla být bližší interpretace středověkého areálu v trati „U Loštické cesty“.

Literatura

Faltýnek, K., Hlubek, L. 2021: Archeologické lokality a nálezy na území spádové obce Bílé Lhoty. In: *Zajímavosti Litovelska. Sborník Muzejní společnosti Litovelska 2015–2020*. Litovel: Muzejní společnost Litovelska, z.s., 27–48.

Musil, J. 2016: Zajímavé středověké nákončí opasku ze Zaječic. *Chrudimské vlastivědné listy* 25(2), 6–9.

Musil, J. 2020: Středověká nákončí s geometrickou rytou výzdobou ve východočeské oblasti. In: I. Hlobil, M. Dospěl (eds.): *Uprostřed Koruny české*. Prostějov: Oberon, 165–172.

Pinkava, V. 1903: *Litovelský okres*. Místopis Moravy 5. Vlastivěda moravská 2. Brno: Musejní spolek.

Obr. 1. Bernartice. Vrcholně středověký depot militarií – hrot kopí, bodec, záštitný trn tesáku. Foto M. Rychlý.

Fig. 1. Bernartice. High medieval hoard – spearhead, spike and dussack guard. Photo by M. Rychlý.

Obr. 2. Bílá Lhota. Fragment opaskového nákončí. Foto L. Hlubek.

Fig. 2. Bílá Lhota. Fragment of a belt fitting. Photo by L. Hlubek

Summary

In 2023, the Regional Museum in Olomouc acquired a fragment of a belt fitting made of non-ferrous metal alloy (Fig. 2), which was found in 'U Loštické cesty' field (Řimice cadastral area, Olomouc District). The primary occurrence of these fittings is mainly associated with the 14th century.

Lukáš Hlubek

Blatec (okr. Olomouc)

Kocanda; „Za Nádražím“, parc. č. 442/10, 442/12, 442/45, 442/46, 442/50, 442/51, 442/54, 442/55.

Středověk. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.526698541N, 17.250599461E; 49.52667336N, 17.250424073E; 49.526285012N, 17.248033651E; 49.526219583N, 17.24799707E; 49.526222555N, 17.248561812E; 49.526075855N, 17.248568516E; 49.526221263N, 17.250497601E; 49.526365283N, 17.250463679E

Záchraný archeologický výzkum na lokalitě Blatec – „Za Nádražím“ probíhal v několika etapách v období mezi únorem a listopadem roku 2023. Výzkum byl vyvolán investorským záměrem výstavby 12 rodinných domů a paralelní příjezdové komunikace v rámci projektu „Bydlení Blatec“. Prozkoumána byla část bohaté polykulturní lokality čítající 52 objektů, s doklady osídlení ze starší a střední doby bronzové, doby římské a středověku.

Z plochy na parcelách 442/54 a 442/55 pochází část půdorysu nadzemní konstrukce, složená ze čtyř nebo snad šesti objektů (jamky, žlábků). Půdorys stavby má tvar obdélníku s rozměry 4,5 × 2,3 m a orientací SZ-JV nebo 11,3 × 4,5 m s orientací SV-JZ. Jamky mají kruhový až oválný půdorys a datují je drobné zlomky středověké keramiky.

Několik ojedinělých středověkých střepů bylo nalezeno i na okolních parcelách, ale v jejich případě jde zřejmě o obvyklý odpadní materiál z ornice.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

In 2023, several minor rescue excavations were conducted in connection with the construction of family houses in the cadastral area of Blatec (Olomouc District). In addition to evidence of multi-period prehistoric occupation, traces of an above-ground medieval structure of unknown purpose were discovered.

Marek Kalábek, Vít Záhorák, Radek Johančík

Bochoř (okr. Přerov)

„Díly u Přerova“.

Raný středověk, novověk. Sídliště, komunikace. Plošný odkryv.

Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.4320703N, 17.4379875E; 49.4304094N, 17.4390392E; 49.4304094N, 17.4388567E; 49.4321436N, 17.4377408E

Záchraný archeologický výzkum byl zapříčiněn výstavbou dálnice D1 v úseku Říkovice–Přerov, kde v průběhu skrývky ornice v km 80.200–80.450 byly rozpoznány zahloubené objekty. V průběhu měsíců dubna a května roku 2023 bylo prozkoumáno 17 sídlištních objektů a jeden liniový objekt. Předběžná data zkoumaných objektů je stanovena na základě keramických zlomků ze zásypu některých objektů a spadá do období raného středověku. Liniový objekt, zkoumaný pomocí řezů, měl orientaci SV-JZ a představuje relikt zaniklé novověké cesty.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

During the rescue excavation in 'Díly u Přerova' field (Bochoř cadastral area, Přerov District), 17 early medieval settlement pits and one linear feature – the remnants of a former modern-period road – were investigated.

Jakub Vrána

Bouzov (k. ú. Podolí u Bouzova, okr. Olomouc)

„Paseky“.

Vrcholný středověk – novověk. Místo sběru. Průzkum detektorem kovu.

Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum v Olomouci.

Lokalizace: WGS-84: 49.7189997N, 16.9020211E (sekera), 49.7201789N, 16.8994361E (hrot)

V roce 2020 byly na katastru obce Bouzov získány dva artefakty náležející do středověku až raného novověku (obr. 3). Oba předměty pocházejí ze zalesněného terénu při severním úpatí kopce s nadmořskou výškou 358 m. Jedná se o malé údolí, jímž protéká bezejmenná vodoteč a následně se zprava vlevo do řeky Třebůvky.

Prvým vyzvednutým artefaktem je poměrně robustní hrot šípu opatřený tulejkou a listovitým hrotem rombového průřezu (obr. 3: 2). Jeho délka činí 104 mm a hmotnost 46 g. Dle typologie R. Krajce jej můžeme přiřadit ke skupině hrotů B IIa (Krajec 2003, 186–187, obr. 150), které lze obecně klást do 14.–15. století. Avšak s ohledem na nálezové okolnosti lze připustit, že může náležet i do raného novověku, kdy se kuše stále používaly k lovu.

Železná sekera byla nalezena výše proti proudu potoka. Jedná se o masivní exemplář s vějířovitě rozšířeným ostřím a krátkou tulejkou. Na ploše sekery se nachází špatně čitelná kovářská značka čtvercového tvaru s vetknutým kruhem (obr. 3: 1). Dle členění M. Gloseka (1996, 40–43) tato sekera náleží k typu IX. To je jeden z nejrozšířenějších typů seker, který se objevuje ve středověku a přetrvává do raného novověku (srov. Musil 2020, 132–133, zde i další literatura). Interpretace obou artefaktů je s přihlédnutím k nálezovým okolnostem poměrně složitá – může jít o předměty ztracené při lovu, resp. při těžbě dřeva.